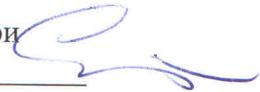

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет історичний
Кафедра Етнології

Затверджено
На засіданні кафедри Етнології
факультету історичного
Львівського національного
університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 28.08 2019 р.)

Завідувач кафедри

Силабус з навчальної дисципліни
«Українське народне житло: генезис, еволюція, локальні
особливості, будівельна обрядовість»,
що викладається в межах освітньо-наукової програми
підготовки доктора філософії з гуманітарних наук
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти для
здобувачів зі спеціальності
032 – історія та археологія

Львів 2019 р.

Силабус
навчального курсу *Українське народне житло: генезис, еволюція, локальні особливості, будівельна обрядовість*
 для аспірантів другого року навчання **2019 – 2020 навчального року**

Назва курсу	<i>Українське народне житло: генезис, еволюція, локальні особливості, будівельна обрядовість.</i>
Адреса викладання курсу	Львів, вул. Університетська, 1, ЛНУ ім. Івана Франка
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Історичний факультет, кафедра етнології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	03 – гуманітарні науки, 032 – історія та археологія
Викладачі курсу	Сілецький Роман Броніславович , доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри.
Контактна інформація викладачів	e-mail: r.sileckyj@gmail.com.
Консультації по курсу відбуваються	Щопонеділка, 15:00 -17:00 (вул. Університетська, 1, історичний факультет, кафедра етнології (кімната 322).
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов'язкові для того, щоб опанувати методику проведення наукових досліджень в галузі <i>історичної етнології</i> . Тому у курсі представлено як огляд концепцій генезису та еволюції українського народного житла, так і процесів та інструментів, які потрібні для його дослідження. _____ . .
Коротка анотація курсу	Дисципліна « <i>Українське народне житло: генезис, еволюція, локальні особливості, будівельна обрядовість</i> » є вибірковою дисципліною з спеціальності 032- історія та археологія (спеціалізації “етнологія”), яка викладається в четвертому семестрі для аспірантів в обсязі трьох (3) кредитів (90 годин) кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Метою вивчення вибіркової дисципліни « <i>Українське народне житло: генезис, еволюція, локальні особливості, будівельна обрядовість</i> » є ознайомлення аспірантів із історичним розвитком українського народного житла (в матеріальному та духовному вимірах) для оволодіння сучасними підходами та інструментами дослідження етнокультурних явищ та процесів. Використовуючи найновіші здобутки історіографії, сформувати у майбутніх дослідників-етнологів знання про традиційно-побутову культуру українського народу, зокрема про житлобудівництво. Розглянути історичний розвиток українського народного житла від ранньослов'янських часів до початку ХХ ст.: вертикальний розвиток та горизонтальне планування житла, будівельний матеріал та будівельну техніку, систему опалення, організацію інтер'єру, екстер'єр, будівельну

	обрядовість. Встановити загальноукраїнські та локальні особливості народного українського житлобудівництва, відображення його історичного розвитку у традиційній будівельній обрядовості.
Література для вивчення дисципліни	<p>* <i>Бломквист Е. Э</i> Крестьянские постройки русских, украинцев и белорусов (поселения, жилища и хозяйственные строения) // Восточнославянский этнографический сборник. Москва, 1956.</p> <p>* <i>Відейко М. Ю., Тертиловський Р. В., Петрашенко В. О.</i> Давні поселення України. К., 2005.</p> <p>* <i>Вовк Х. К.</i> Студії з української етнографії та антропології. К., 1995.</p> <p>* <i>Гошко Ю. Г., Кіщук Т. П., Могойтч І. Р., Федака П. М.</i> Народна архітектура українських Карпат XV – XX ст. К., 1987.</p> <p>* <i>Данилюк А. Г.</i> Українська хата. К., 1991.</p> <p>* <i>Данилюк А. Г.</i> Традиційна архітектура регіонів України: Полісся. Львів, 2001.</p> <p>* <i>Косміна Т. В.</i> Сільське житло Поділля. Кінець XIX – XX ст. Історико-етнографічне дослідження. К., 1980.</p> <p>* <i>Никончук М. В., Никончук О. М.</i> Будівельна лексика Правобережного Полісся в лексико-семантичній системі східнослов'янських мов. Житомир, 1990.</p> <p>* Південноруське село IX – XIII ст. (нові пам'ятки матеріальної культури). К., 1997.</p> <p>* <i>Пономарьов А. П., Артюх Л. Ф., Косміна Т. В.</i> та ін. Українська минувшина: Ілюстрований етнографічний довідник. К., 1993.</p> <p>* <i>Приходько Н. П.</i> Некоторые вопросы истории жилища на Украине // Древнее жилище народов Восточной Европы. Москва, 1975.</p> <p>* <i>Пуголовок Ю.</i> Будівельна справа літописних сіверян. Опішне, 2016.</p> <p>* <i>Радович Р.</i> Народна архітектура Старосамбірщини XIX – першої половини XX ст. (Житлово-господарський комплекс). К., 2015.</p> <p>* <i>Радович Р.</i> Поліське народне житло: культурно-генетичні витоки та еволюційні процеси. Львів, 2017.</p> <p>* <i>Самойлович В. П.</i> Народное архитектурное творчество Украины. 2-е изд., переработ. и дополн. К., 1989.</p> <p>* <i>Сілецький Р.</i> Традиційна будівельна обрядовість українців. Львів, 2011.</p> <p>* <i>Сілецький Р.</i> Сільське поселення та садиба в українській Карпатах XIX – початку XX ст. К., 1994.</p> <p>* <i>Скрипник Г. А.</i> Етнографічні музеї України. К., 1989.</p> <p>* <i>Станкевич М.</i> Українське художнє дерево XVI – XX ст. – Львів, 2002.</p> <p>* <i>Стельмах Г. Ю.</i> Історичний розвиток сільських поселень на Україні. К., 1964.</p> <p>* Типы сельского жилища в странах зарубежной Европы. Москва, 1968.</p> <p>* <i>Федака П. М.</i> Народне житло українців Закарпаття XVIII – XX століть. Ужгород, 2005.</p> <p>* <i>Шевченко Є.</i> Народна деревообробка в Україні: Словник народної термінології. Київ, 1997.</p>
Тривалість курсу	90 год.

Обсяг курсу	48 годин аудиторних занять. З них 32 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 42 години самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Вимоги до знань та вмінь. Аспірант повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - історію розвитку українського народного житла та основні аспекти його історико-етнологічного дослідження; - локальні особливості традиційного житлобудівництва українського народу. - конструкцію народного житла; - організацію та наповнення інтер'єру; - семантику будівельної обрядовості та її зв'язок з історичним розвитком житла. <p><i>Зміст понять:</i> вертикальний розвиток народного житла (землянка, півземлянка, наземне житло), горизонтальне планування житла, будівельний матеріал і будівельна техніка (зрубна, каркасна, безкаркасна), система опалення та відведення диму, організація інтер'єру народного житла, конструкція стелі та даху, екстер'єр житла, будівельна обрядовість (будівельна жертва, обрядове будівельне деревце, входини).</p> <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - диференціювати народне житло українців відповідно до існуючого історико-етнографічного районування України; - виявляти етнічні та загальнослов'янські елементи народного житла українців; - розглядати явище народної культури в його історичному розвитку і у зв'язку з іншими сторонами традиційного побуту; - залучати до дослідження різноманітні джерела з порубіжних дисциплін (етнографічні, фольклорні, історичні, археологічні, лінгвістичні, мистецтвознавчі); - на прикладі українського традиційного житлового будівництва застосовувати комплексний міждисциплінарний підхід до вивчення явищ традиційної культури; - встановлювати зв'язки із суміжними галузями народної культури; - вміти виявляти джерела для дослідження (етнографічні, фольклорні, історичні, археологічні, мистецтвознавчі).
Ключові слова	Етнологія, житло, традиційне житлове будівництво, система опалення, інтер'єр, екстер'єр, будівельна обрядовість.
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, практичних занять та консультації для кращого розуміння тем.
Теми	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вступ до дисципліни. 2. Ранньослов'янське житло на території України. 3. Житлобудівництво на українських землях в княжі часи. 4. Українське народне житло в XIV – XVIII ст. 5. Традиційний будівельний матеріал та будівельна техніка в українському народному житлобудівництві. 6. Система опалення українського народного житла.

	<ol style="list-style-type: none"> 7. Типи горизонтального планування українського народного житла. 8. Інтер'єр українського народного житла. 9. Житло в системі забудови традиційного селянського двору. 10. Локальні особливості українського народного житлобудівництва. 11. Звичаєво-обрядові аспекти вибору будівельного матеріалу, місця і часу будівництва. 12. Будівельна жертва. 13. Обрядове будівельне деревце. 14. Новосільні звичаї та обряди.
Підсумковий контроль, форма	Іспит усний
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін: <i>Етнологія України, Етнологія слов'янських народів Карпато-Балканського регіону, Етнологія народів Європи, Історія народної культури українців, Загальна етнологія, Історія української етнології, Археологія України, Українська демонологія, Історія античних цивілізацій, Історія України, Джерелознавство</i> , достатніх для сприйняття категоріального апарату навчального курсу_«Українське народне житло: генезис, еволюція, локальні особливості, будівельна обрядовість».
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Виклад навчальної дисципліни відбуватиметься в формі лекцій і практичних занять. Аудиторне навчання поєднуватиметься з візуальним унаочненням об'єкту вивчення в формі екскурсій в Музей народної архітектури та побуту у Львові імені Климентія Шептицького (Львів, вул. Чернеча гора, 1), де аспіранти матимуть змогу ознайомитися з оригінальними пам'ятками народного житлового будівництва Південно-Західного історико-етнографічного регіону України, що сприятиме кращому засвоєнню матеріалу.
Необхідне обладнання	
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 50; • іспит: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів – 50. <p>Підсумкова максимальна кількість балів –100.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі аспіранти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Аспіранти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Література. Уся література, яку аспіранти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Аспіранти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p>

	<p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на практичних заняттях. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до екзамену.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вертикальний розвиток українського народного житла впродовж I-го – на початку II тис. 2. Будівельний матеріал та конструкція народного житла в I-му – на поч. II-го тис. 3. Інтер'єр та екстер'єр ранньослов'янського житла. 4. Еволюція народного житла на території України в I-му – на початку II-го тис. 5. Українське народне житло в XIV – XVIII ст. 6. Особливості житла української дрібної шляхти, духовенства і козацької старшини у XVI – XVIII ст. 7. Традиційний будівельний матеріал в народному житлобудівництві українців. 8. Зрубна будівельна техніка зведення житла. 9. Каркасна будівельна техніка зведення житла. 10. Безкаркасна будівельна техніка зведення житла. 11. Конструкція української хати та її локальні особливості. 12. Конструкція даху і стелі в українському народному житлобудівництві. 13. Еволюція горизонтального планування українського народного житла. 14. Вогнище як опалювальний пристрій народного житла в українців. 15. Вариста піч як опалювальний пристрій в українців. 16. Еволюція системи опалення в українському народному житлобудівництві. 17. Інтер'єр українського народного житла. 18. Народне житло на Поліссі України: загальна характеристика. 19. Народне житло на Гуцульщині: загальна характеристика. 20. Народне житло на Бойківщині: загальна характеристика. 21. Народне житло на Лемківщині: загальна характеристика. 22. Народне житло на Поділлі: загальна характеристика. 23. Обрядовий аспект вибору будівельного матеріалу для будівництва. 24. Обрядовий аспект вибору місця для будівництва. 25. Обрядовий аспект встановлення часових рамок в народному будівництві. 26. Майстер-будівельник в демонологічних уявленнях українців. 27. Будівельна жертва: форми, семантика. 28. Обрядове будівельне деревце: семантика та еволюція звичаю.

	<p>30. Новосільні звичаї та обряди українців.</p> <p>31. Поминальні мотиви в будівельній обрядовості українців.</p> <p>32. Типи забудови двору та їх варіанти в українців.</p> <p>33. Засоби і матеріали декоративного оздоблення українського народного житла.</p> <p>34. Тимчасове, сезонне житло в українців.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.